

Föreläsningar vid
Stockholms
högskola, HT 1893
: L 40:89 B /

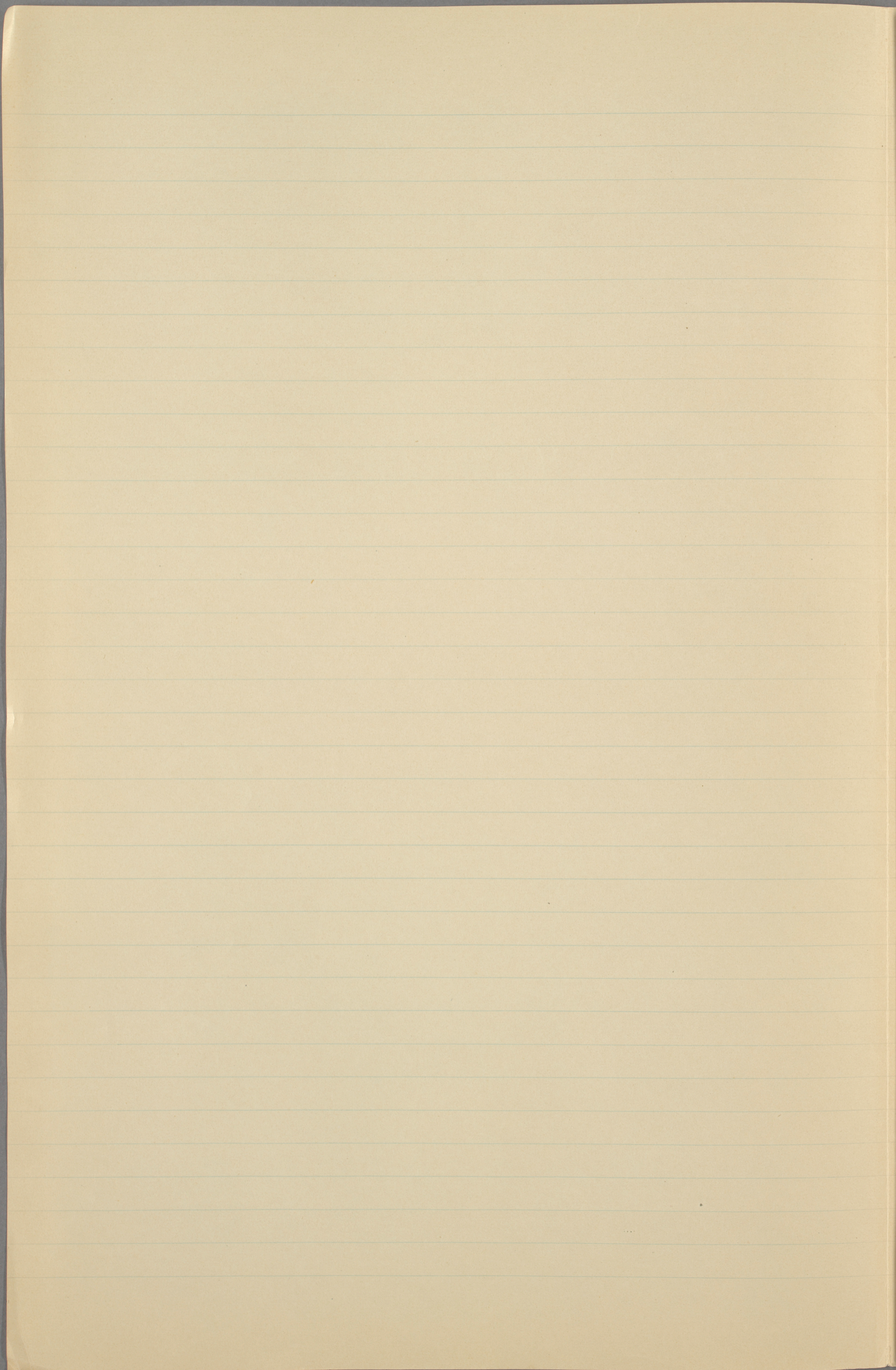
Rydberg, Viktor,

HS L 40:89 B

National Library
of Sweden

N° 4

26/9.93.

26/9.93.

gifsning märkte, att han blifvit rädd, och för att icke hans trupper skulle få veta något därom, lät han för sig bakom ^{strids} Haglinien. Där mottog han underrättelsen, att motståndarna voro slagna & "Gud vare tack", sade han; "nu är jag lycklig." Segern hade sin stora betydelse: den öppnade åt den germanska rasen, det norra och västra Europas ofantliga områden.

Målaren har valt det ögonblick, då den unge generalen - han var blott 24 år gammal - vid underrättelsen om segern lyfter på hufvudet & uttalar de nämnda orden. Till vänster om honom ser man den likaledes rände general Morkton, som, stödd af två officerare, knäut för att taga afsked af sin vän, och fältherre. I förgrunden ses en indian, som med de andra delar sorgen öfver hjältans död.

I ett afseende verkade denna målning beaktande. Dittielids hade det aldrig gått en annan än att framställa krigare i antik, naturket eller i gammalromersk dräkt. West med sitt svenska bondförländ läro de engelska soldaterna uppträda i sina verkliga uniformer. Det var ett djärft och lyckadt tilltag, utan att försumkall vara en konstnärlig bragd. - -

Det var, påstås maliken, de frömmas minner, ~~de~~ i hvilka West från beavudomen inöfvade, som förskaffade honom hög prelats, ärkebiskopen af York betagen i honom. Ärkebiskopen presenterade West för Konung Georg, och desse tre ingingo nu ett slags kyrkligt-artistiskt bolag, som förde sakna motstycke i historien. West fabricerade planen för ^{en kolossal} ~~den~~ kyrkligt konstverk, ärkebiskopen granskade dem, och Konungen betalade dem utfirandet. Planen var den att i 36 ofantliga målningar framställa den uppenbarade religionens utveckling, under tiden från syndafloden, den patriarkaliska, den mosaiska, den profetiska skulle ha ^{tyfver} ~~vid~~ kvardera. Konungen lät för ändamålet bygga i Windsor ett Kapell, och West kon verkligen fullbörda 28 af dessa målningar och lyfta för dem och andra arbeten en summa af omkring 700,000 kronor, i hvar det blef klart, att Konungen var otillräcklig och måste ställas under förmynderskap. Men West ville icke släppa pumpstängningen ändå. Han skref till den sinnesrubbede monarken ett bref, hvarest han blygsamt gaf tillkänna, att hela världen, i egentlig mening än hela

26/9. 93.

Ziguanerlager

Shon

Singdellen
oder Chaisson
graben.

Jampou

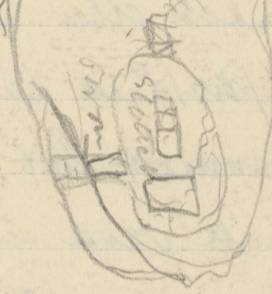
Shon

Büchen

Erland ö Sirewallen
Singdellen
Metersplatten

Shon

Wachter

26/9. 93.

5 5
N: 309. Bland Reynolds ^{fr} läringar var en med namnet James Northcote. Jag nämner honom här, icke just därför att han var en stor konstnär - han var tvärtom en medelmåttig, utan därför att den tefta af honom, s. här i afbildning visas, har genom Koppers. Nicks och träsnitt blifvit allmänt känd i Europa. Den ämnar är mordet på Kon. Edward IV:s söner, en af de många regliga episoder i Kriget mellan röda och hvita rosen. När Edward IV afled år 1483, efterlämnade han två söner Edward & Richard, 12 och 11 år gamla. Hans efterträdare som under namnet Richard III tilltogade sig tronen, lät insätta de båda gossarne i Towerns fängelse och några veckor därefter mörda dem. Enligt det säges, att de kräfdes under sömnen i sin bädd. Skurken, som utförde usurpatorns befälning, var en sir ^{James} Thos. Tyrrell. Liken begravdes under fängelsetrappan. Därför hade en prest vilken namn Shaw lätit lega sig till att från predikstolen förkunna, att de båda prinsarne voro fidda i olagligt äktenskap, och att de under 18 år varit deras faders gemål. Northcotes målning är en illustration till Tyrrells ord i versspelot Richard III, s. jag återger i Hagbergs öfversättning:

Gjort är det blodiga & grymme dådet,
det gräsligaste önkligaste mord,
som någonsin England gjort sig skyldigt till.
Dyktom i Forrest, den jag hade hört
till det ära samvetslösa slakt, spettan
de voro stora skurkar i bänditer,
nå smälte de af mild medömkans dock-
och gräto de barn vid detta versspel.
O nå, sad' Dyktom, "lägo dessa små".
"Så, nå, sad' Forrest, "slito de kvarnarna
i orkulda hvita alabasteravmar,
och deras läjpar, fyra röda roror,
på samma stället, i samma fängelse kasseter.
En bönbok låg på deras knäpudgärd..."

N: 373 I vårt eget århundrade ha åtminstone två målare, fransmannen Delaroche och tysken Hildebrandt, behandlat samma ämne. Jag visar här Delaroches tefta till jämförelse med Northcotes. Här äro båda

26/9.93.

26/9.93.

(24/4.94.)

trots oskickligheterna i trots bristen på oss och skolan. Om Morland
 kan man sannolikt icke säga, att han blef konstnär ^{utan} ~~från~~
^{att ha kallat sig} ~~stude naturgenjör~~. Från sin tidigaste barndom låg han i händerna
 på spekulanter, af hvilka den förste var hans egen fader. När denne
 varnat gossens talang i att hans teckningar kunde säljas till några
 quinier stycket, höll han den tioårige ^{pojken} gossan innerligt, till dess
 han märkte, att det lönade sig ännu bättre att låta honom stryka
 kring gränderna i teckna efter naturen. Således spred sig i
 grannar en mängd teckningar, eftersihta för deras lifaktighet
 och originalitet, utan att man visste hvem den underbara talangen
 var, som utarbetat dem. Allra minst anade, att han var en
 halv vuxen pojke. Då Morland var 16 år gammal, rynde han
 från sin hjälpske fader, d. lefde på hans talang, utan att ha en tanke
 på hans framtid, och detta kan ingen med billighet lägga ^{hos honom}
 till last. Men den frihet han därmed köpfatt vinna, ^{var} ~~var~~
 icke. Gossen egde ingenting utom sin talang. Han måste skaffa sig
 bröd för dagen, och därmed föll han i händerna på konsthandlarna,
 några talangen ha genom dem blifvit hjälpta; många ockra
 blifvit störtade. Morland näste ha förskott och var ständigt skuld-
 sats hos dem och måste hålla till gods hvad de behagade gifva honom
 för hans ^{alster} ~~genetiska~~ verk. Så gick år efter år, och Morland, d.
 icke kunde frigöra sig ur sina band och för brödbokymner och
 skulder icke fick tid att göra det han ville och var mäktig, förföll.
 Ju mer han förföll, dess mindre fick han betaldt, till ett glas
 öl eller, i värre fall, en flaska vin var allt hvad Morland i
 beqvämingshäktet begärde för en tafla. Han dog 1804, 49 år
 gammal. Man räknar till ett tusental de arbeten han fantasi
 som quistor strödde omkring sig. Det vittnar om en oerhörd arbets-
 kraft, ~~och~~ trots allt elände. Och bland dem finnas i de engelska
 gallerierna taflor af honom, som ^{är} utmärkta och vittna om hans
 utomordentliga beqvämning, hans fina öga för naturen, och hans
 sinne för dess skönhet. Han var ett opraktiskt snille, och vådana
 blifva blott allt för ofta offer den samvetslösa ^{j. k.} praktiskheten, en
 Af. 201. af de vidrigaste egenskaperna i människonaturen, emedan den
 inom lagens ränmärken och under det medborgarliga anseddets mantel,

26/9. 93.

(24/4. 94.)

26/9. 93.

N: 705. Blott i förbigående är jag nu i tillfälle att nämna
om de ~~2~~ ^{utmärkte} engelske landskapsmålarna från denna det
engelska måleriets äldre epok - jag skildrade dem för tiden
förrän utförligt - Richard Bonington + 1828, Johan
Constable + 1837, och Josef Mallord Turner, ^{nu} ~~afstod~~ ^{afstod} 1851.
Det var Bonington och Constables målningar, då de först
utställdes i Paris, som gafs impulsen till det nyare franska
landskapsmaleriet, och skapade Fontainebleauxskolan. Det
var af dem franska männen friga lära att måla de olika årtiderna
med dem egna färger, i stället för att oupphörligt bequä
bruka toner. Och hvad Turner vidkommer, ~~hvar~~ "femåringar"
af hv. etc. gjordt och här vidas, är det nog att erinna om, att han
jämte och strödd utveckling af många saser för 19de århundradets
störste landskapsmålare, och att Turner ~~nu~~ i målandet af,
kivlar och volglinor öfver kopret står hitintills ouppradd.
Jag kommer ~~att~~ i de närmaste föreläsningarna att skildra
det nyaste och nyaste engelska måleriets - särskildt dem
~~nu~~ intressantaste preraphaeliterna och nyidealiterna,
män sådana som Dante Gabriel Rossetti, John Everett Millais
och Edward Burn-Jones.

(24/4. 94.)

Lawrence' rätt att måla sina hunder hvar lifstid (högst beundrade dam-
porträtter, med lätt touche, med klar i mjuka dagrar. Det ligger i för-
nästan alla hans ^{porträtter} damporträtter något af en förförisk och utma-
nande begärighet, som säkerligen icke fanns hos flertalet af ^{de} hans
förmåna damer, som sutto för honom, men som samtidigt antingen icke,
någ eller också fann pikant. I damernas ^{ögon} blefvo hans porträtter
än mer ^{ögon} pikanta och intressanta genom den ytterliga omsorg

Lawrence equade de ^{alla} ~~alla~~ minsta enhildketen i deras toalett och
budoovans alla detaljer. Hans mansporträtter förete till regeln
stålighet i ^{en viss} ~~en viss~~ färg med ^{en viss} ~~en viss~~ ädlig fattigdom. Detta torde berott på
de porträtterades ^{ögon} beskaffenhet, ty ⁷ ~~7~~ ^{kapets} lifliga ^{ögon} ~~ögon~~ deltog
Lawrence på ett rätt, s. invecklade honom i äktenskapskollade-
processen mellan dåvarande ~~prinsessa~~ ^{prinsessa}-regenten och hans olyckliga
gemål, prinsessan Karolina.

Sir Thomas Lawrence afled år 1830. Trots sina ofantliga
inkonster efterlemnade han ingen förmögenhet. Hans inkonster
flöto bort vid spellordet.

Hans konstnärsvykte har också i det närmaste flutit bort.
Han var, som Dr. West, en målare på modet, och deras icke är
till regeln att ~~de~~ glömmas eller trädas i skuggan någon tid efter
sin död. Förtiga honom kan Konsthistorien likväl. Därtill han
var en mästare med god iakttagelseförmåga och raffinerad teknik.
N. 406 ~~7~~ ~~det~~ ~~adertonde~~ ~~med~~ ~~afseende~~ på fideliseären kan det 18^{de}
^{århundradet} räknas till goda ytterligare två ~~nya~~ ^{nya} målare,
^{och det blanda de största} nämligen Josef Turner och John Constable. Turner föddes nämligen
1775 och Constable 1776. Det präktiga landskap, s. här i affild-
ning ^{fivevisas}, är ett verk af Constable. Men Turners och Constables
verksamhet och inflytande på tillhör dock det 19de århundradets
konsthistoria, på hvilka de utöfva en genomgripande inverkan. Om
Constable när jag blott meddelade, att han var föga känd och uppskattad
bland sina landsmän, då han år 1825 utställde några tablåer i Paris-
salongen. Där väckte de det största uppmärksamheten. Constable fick guld-
medaljen, och de franska konsthistorikerna framhålla än i dag, att det
var denna oväntade uppskattning på England, som i något nytt
lif om gaf högre lyftning åt Frankrikes realistiska landskapsmåleri.
Jag kommer i nästa föreläsning till vårt eget århundrades franska måleri.

26/9.93.

